

PROKURORO IR IKITEISMINIO TYRIMO PAREIGŪNŲ BENDRADARBIAVIMO FORMOS

Mindaugas Šatas

Anotacija

Straipsnyje, remiantis teisės aktų ir mokslinės literatūros analize bei atliktu empiriniu tyrimu, autorius nagrinėja prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo sampratą, teisinio įtvirtinimo bei šių subjektų bendradarbiavimo pasireiškimo formų problematiką. Aiškindamasis prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo sampratą autorius akcentuoja kriminalistikos taktikos vaidmenį šio bendradarbiavimo suvokime. Analizuojant bendradarbiavimo svarbą nusikalstamų veikų tyrimui ir nusikalstamumo prevencijai atkreipiamas dėmesys į būtinybę tokiam nusikalstamas veikas tiriančių pareigūnų bendradarbiavimui suteikti baudžiamojo proceso principo statusą. Nagrinėjant prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo išraiškos formas praktiniame pareigūnų darbe akcentuojamas prokurorų pasyvumas šiame procese.

Pagrindiniai žodžiai: prokuroras, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, bendradarbiavimas, kriminalistikos taktika, nusikalstamų veikų tyrimas, tyrimo planavimas ir organizavimas, bendradarbiavimo formos.

Įvadas

Tyrimo problema ir aktualumas. Kiekvienoje valstybėje visada buvo ir bus reikalingi ne tik operatyvūs, bet kartu išsamūs ir kompleksiški nusikalstamumo, kovos su juo, o ypač mokslo pasiekimų taikymo kriminalistikos srityje tyrimai (Kurapka, 2000, 120–127). Siekiant šio tikslo turi būti stengiamasi nuolat plėtoti kriminalistikos mokslą. Kriminalistikos galimybių, tobulesnių bei veiksmingesnių mokslinių technologijų įtraukimo į nusikaltimų tyrimo sferą bei naujausių nusikalstamumo formų analizė – tai prioritetinės kriminalistikos mokslo plėtros sritys. Sėkmingos minėtų sričių plėtros prielaida – efektyvi praktinė prokurorų ir nusikalstamų veikų tyrimo pareigūnų, kaip pagrindinių ikiteisminio tyrimo subjektų, bendradarbiavimo (kooperavimosi) veikla. Būtent jiems ir tenka didžiulė nusikalstamų veikų tyrimo našta, o tai – sudėtingas ir kūrybinis procesas, reikalaujantis išsamios analizės. Įvairiapusiškoje ikiteisminio tyrimo veikloje svarbu viskas, kadangi aiškindami nusikalstamą veiką, ikiteisminio tyrimo pareigūnai ir pro-

kurorai planuoja tolesnę tyrimo eigą, kuria daugybę versijų ir samprotavimų, grįsdami juos jau turimais konkrečiais duomenimis, operuodami įvairiomis organizacinėmis, procesinėmis, operatyvinėmis bei kitomis priemonėmis. Atsižvelgiant į tai galima teigti, kad tik prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų geranoriškas bendradarbiavimas sudaro sąlygas tinkamam, efektyviam bei kokybiškesniam nusikalstamų veikų tyrimui. Todėl, visų pirma, minėtų pareigūnų bendradarbiavimas turi būti teisingai supastas, aiškiai ir išsamiai reglamentuotas bei efektyviai realizuojamas praktikoje. Pastebėtina, kad prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo klausimai užsienio literatūroje (Павлов, 1997) buvo ir yra gvildinami, tačiau Lietuvos mokslininkų darbuose minėtų pareigūnų bendradarbiavimo reikšmei neskiiriama pakankamai dėmesio. Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo klausimų analizė yra svarbi ir dėl to, kad literatūros šaltiniuose, kuriuose apie tai yra kalbama vienu ar kitu aspektu, pasigendama bendro požiūrio bei konkretaus tokio bendradarbiavimo supratimo.

Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimas ypač reikšmingas įgyvendinant nuo 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojusio Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso normomis norimą pasiekti tikslą, kad teisingumas būtų įgyvendinamas kuo mažiausiomis procesinėmis sąnaudomis, kad veikiant šiam kodeksui būtų kuo mažiau vilkinamos bylos, eikvojamas žmonių laikas.

Objektas: prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo santykiai, jų teisinis reglamentavimas ir praktinio įgyvendinimo problemos.

Tikslas: išanalizuoti prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimo formų teisinio reglamentavimo ir praktinio jų įgyvendinimo santykį.

Uždaviniai:

1. Išnagrinėti prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų sampratą problematiką;
2. Išskirti prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo formų teisinio reglamentavimo ypatumus;
3. Iširti, kaip praktiškai vykdomas prokurorų

ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimas.

Tyrimo metodika. Tyrimo tikslui pasiekti, tyrimo objektui iširti ir iškeltiems uždaviniams įgyvendinti, naudotasi tiek mokslinio tyrimo teoriniais, tiek empiriniais metodais. Tyrime naudotasi šiais teoriniais tyrimo metodais: sisteminė analize ir lyginimu. Sisteminė analizė, kaip metodų, skirtų ypatingiems objektams tirti, konstruoti, modeliuoti, visuma, šiame tyrime buvo vienas iš plačiausiai naudotų metodų. Šio metodo pasirinkimą lėmė tai, kad prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimas yra ypač platus tyrimo objektas, nes tai kompleksinė problema tiek teoriniu, tiek praktiniu požiūriais. Bendroji sistemų teorija ir sisteminis principas padėjo įgyvendinti tyrimo uždavinius. Tai leido suformuoti visapusišką ir apibendrintą tiriamojo objekto vaizdą. Sisteminės analizės metodas pasitelktas aiškinant ir tiriant bendradarbiavimo, kuris yra teisine, vadybinė ir psichologinė problema, turinį, taip pat nustatytant teisės aktuose išskirtų bendradarbiavimo formų ir realaus jų praktinio pritaikomumo santykį. Lyginimo metodu tyrime buvo atliekamos mąstymo operacijos, grindžiančios teiginius apie įvairių bendradarbiavimo teisinio reguliavimo aspektų praktinį pritaikymą. Be to, šis metodas pasitelktas nagrinėjant Lietuvos teisės aktus, apibrėžiančius bendradarbiavimo sampratą ir formas, tarpusavyje lyginant atitinkamos teisės normas. Tyrime naudoti šie empiriniai tyrimo metodai: teisėsaugos institucijų darbo praktikos analizė, paremta dokumentų turinio (*content*) analize, ir anketinė prokurorų apklausa. Anketinės apklausos metodu buvo apklausta 115 Lietuvos prokuratūrų pareigūnų.

Teoriniai tyrimo pagrindai

Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimas – kriminalistikos taktikos elementas. Kriminalistikoje prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimas yra laikomas vienu iš kriminalistikos mokslo sudėtinių dalių – kriminalistinės taktikos – bendrosios dalies elementu. Kiekvienas tyrimo proceso dalyvis, netgi nusižengiantis baudžiamojo proceso įstatymui, elgiasi skirtingai, be to, dažnai tiriant nusikaltimus iškyla tokių situacijų, gyvenimiškų aplinkybių, kurios baudžiamojo proceso įstatyme nėra numatytos, bet į kurias neatsižvelgti nėra galima. Taip pat kartais būna atvejų, kai dėl tam tikrų priežasčių būna dingę duomenys, kai asmuo būna užmiršęs, nepastebėjęs tam tikrų tyrimui itin svarbių aplinkybių. Visa tai, anot R. Burdos, sunkina ikiteisminio tyrėjo, prokuroro arba teisėjo darbą, todėl tokiais atvejais ypatingai yra svarbios psichologijos, logikos bei kitų mokslų žinios, padedančios įveikti nusikalstamos veikos tyrimo sunkumus (Burda, 2001, 5–7). Būtent šioje vietoje iškyla krimi-

nalistikos taktikos, jos formuluojamų rekomendacijų, būdų, taip pat patarimų, kaip organizuoti ir planuoti ikiteisminį nusikaltimo tyrimą, poreikis ir svarba. Pažvelgus į dvinarę kriminalistinės taktikos sistemą, kuri pastaruoju metu yra labai populiari tarp daugelio autorių ir laikoma pačia priimtinausia dėl jos stabilumo ir lankstumo, kurie suteikia galimybę lengvai praplėsti jau esamas elementų grupes (prie dvinario kriminalistinės taktikos sistemos elementų skirstymo šalininkų priskirtini G. Gramovičius, I. Andriejevas, N. Porubovas, A. Dulovas, N. Jablokovas, V. Koldinas, taip pat ir lietuvių autoriai (E. Palskys, M. Kazlauskas, P. Danisevičius, R. Burda ir kt.), aiškiai matyti, kad prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimas įeina į pirmosios, t. y. bendrosios dalies, sritį (Burda, 2001, 9–10):

- 1) *pirma – bendroji dalis*, nustatanti principus, etinius, teisinius ir kitus taktinių būdų ir mokslinių rekomendacijų reikalavimus, pareigūnų bendradarbiavimo taktiką, versijų iškėlimo ir patikrinimo taisykles, nusikaltimų tyrimo planavimą ir tyrėjo darbo organizavimą;
- 2) *antra – specialioji dalis*, nustatanti konkrečių tyrimo veiksmų atlikimo ir techninių priemonių panaudojimo taktiką.

Su prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno, siejamas ir vienas iš kriminalistikos taktikai taikytinų principų – ikiteisminio tyrimo ir operatyvinės veiklos derinimo, išaiškinant nusikalstamas veikas ir vykdant jų prevenciją, principas. Šio principo esmė pasireiškia tuo, kad glaudus ikiteisminio tyrimo stadijoje dalyvaujančių subjektų bendradarbiavimas žymia dalimi gali palengvinti reikalingos informacijos rinkimą, sudaryti optimaliausią nusikalstamos veikos tyrimo planą, padėti nuspręsti, kokius taktinius būdus pasirinkti vienu ar kitu atveju, nustatyti asmenų, kviečiamų tyrimo veiksmams atlikti, eiliškumą, klausimų, kuriuos teks jiems užduoti ir aplinkybių, kurias reikės išsiaiškinti, tvarką ir pan. Taigi ikiteisminį tyrimą atliekantys subjektai privalo tarpusavyje derinti pagrindines nusikaltimo tyrimo kryptis. Literatūroje teigiama, kad geras bendradarbiavimo organizavimas turi būti vykdomas remiantis baudžiamojo proceso įstatymu bei vadovaujantis atitinkamais principais (Андреев, Грамович, Порубов, 1997, 104):

- 1) savitarpio bendradarbiavimo ir pagalbos;
- 2) konkrečią nusikalstamą veiką tiriančio pareigūno procesinio nepriklausomumo ir prokuroro vadovavimo tyrimui;
- 3) tyrėjo laisvės pasirinkti priemones ir metodus savo funkcijoms atlikti.

Bendradarbiavimas, kaip kriminalistikos taktikos dalis, suprantamas kaip pareigūnų, besivadovaujančių įstatymais ir poįstatyminiais aktais, bendra

veikla, kuria yra siekiama atskleisti nusikalstamas veikas, derinant atskirų tarnybų metodus (Burda, 2001, 72–73). Tačiau sėkmingam prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimui įtakos turi tai, kad nuo 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojęs LR Baudžiamojo proceso kodeksas suteikia nepakankamas savarankiškumo garantijas ikiteisminio tyrimo pareigūnui. Ikteisminiame tyrime pareigūnų savarankiškumas yra stipriai suvaržytas, kadangi jo atliekamam tyrimui vadovauja bei šį tyrimą organizuoja ir kontroliuoja prokuroras, kurio nurodymai ikiteisminio tyrimo pareigūnui yra privalomi. Prokurorai, nesutikdami su pareigūnų nuomone, dažnai gali paveikti jų sprendimus dėl ikiteisminio tyrimo veiksmų atlikimo. Tai leidžia konstatuoti, kad visų veiksmų ir iškilusių problemų derinimas su kontroliuojančiu prokuroru daro ikiteisminio tyrimo pareigūną ne tik nesavarankišką, bet ir neinicijatyvų tyrimo subjektą, o tai neigiamai veikia tyrimo kokybę.

Apibendrinant išsakytas mintis galima teigti, kad prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno bendradarbiavimas turi būti suvokiamas kaip darbas kartu (Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, 2000, 78)¹. Tai reiškia, kad tiriant nusikalstamas veikas prokuroras ir ikiteisminio tyrimo pareigūnas turi nuolat kartu dirbti ir šio bendradarbiavimo tikslas – teisingai, kryptingai, organizuotai, atsižvelgiant į tyrimo interesus kiekvienoje konkrečioje situacijoje, derinti tyrimo veiksmus.

Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo kaip principinės baudžiamojo proceso nuostatos įtvirtinimo Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekse problema. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau – BPK) yra įtvirtinti pagrindiniai baudžiamajam procesui taikytini teisiniai principai, kuriuos galima suskirstyti taip (Gušauskienė, 2004, 118–131):

- 1) bendrieji – teisėtumas, piliečių lygybė prieš įstatymą, asmens neliečiamumas ir pan.; šie principai yra teisinės sistemos pagrindas, rodantis šiuolaikinės teisės visuomeniškumą, užtikrinantį visos visuomenės egzistavimą ir vystymąsi, remiantis laisve, teisine (teismine) gynyba bei individų lygiateisiškumu;
- 2) tarpšakiniai (būdingi ne tik baudžiamajam procesui) – teismo nepriklausomybė, šalių lygiateisiškumas, teisė nebūti du kartus nuvestam už tą patį nusikaltimą, įrodymų vertinimas, remiantis vidiniu įsitikinimu, proceso viešumas, proceso ekonomija;
- 3) šakiniai (būdingi tik baudžiamajam procesui) – išimtinė teisė į gynybą, nekaltumo prezumpcija, įtariamojo (kaltinamojo, tei-

siamojo) teisės į gynybą užtikrinimas, neaiškumų traktavimas įtariamojo naudai;

- 4) principai, būdingi tam tikriems institutams – pavyzdžiui, baudžiamojo proceso galiojimas teritorijoje, išimtinė teisė nekaltinti savęs, neliudyti prieš save, teisė apskusti teismo ar kitų pareigūnų veiksmus ir pan.

Reikia pastebėti tai, kad ikiteisminį tyrimą organizuojančių, atliekančių, jam vadovujančių ir kitų pareigūnų bendradarbiavimas nepriskiriamas nei prie vienos baudžiamajam procesui taikytinų principų grupės. Minėta, kad pareigūnų veiklos derinimas išaiškinant nusikalstamas veikas ir vykdant jų prevenciją, t. y. bendradarbiavimas, yra vienas iš kriminalistikos taktikos bendrosios dalies elementų. Be to, minėjome, jog mokslinėje literatūroje šis bendradarbiavimo organizavimas turi būti vykdomas remiantis baudžiamojo proceso įstatymu. Tuomet kyla klausimas, ar nederėtų pareigūnų veiklos derinimo įtvirtinti Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekse kaip vieno iš šakinių (o galbūt net ir tarpšakinių) principų? Autoriaus nuomone, prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimui suteiktas principinis statusas turėtų teigiamos įtakos visam baudžiamajam procesui dėl šių priežasčių:

- 1) kiek įmanoma pagerintų baudžiamojo proceso tikslų ir pamatinių nusikalstamumo prevencijos idėjų įgyvendinimą;
- 2) suaktyvintų patį nusikalstamų veikų tyrimą;
- 3) panaikintų prielaidas bylų tyrimui vilkinti;
- 4) būtų išvengta šiandien nusikaltimų tyrimo praktikai nesvetimo chaotiško „vaidmenų pasiskirstymo“ tarp nusikaltimus tiriančių pareigūnų;
- 5) nekiltų diskusijų dėl ikiteisminiame tyrime dalyvaujančių pareigūnų teisių ir pareigų turinio bei apimties.

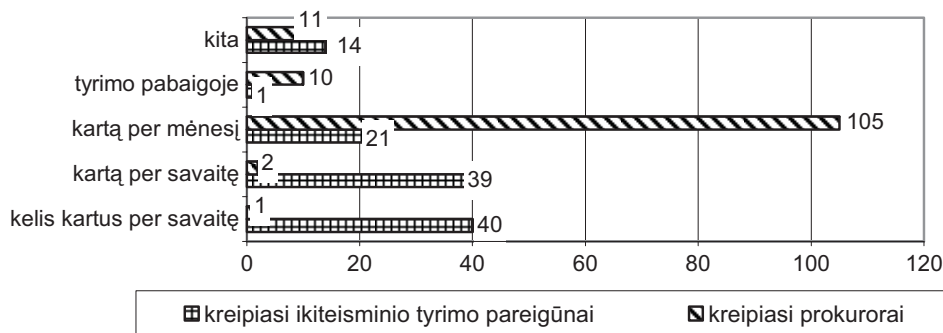
Sprendžiant šį klausimą autorius siūlo atkreipti dėmesį į Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodeksą, kurio 8 straipsnis įtvirtina civiliniame procese dalyvaujančių ginčo šalių ir bylų nagrinėjančio teismo bendradarbiavimą („kooperavimąsi“) (Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodeksas; Laužikas, 2003, 206–207). Tokio bendradarbiavimo tikslas civiliniame procese – kiek įmanoma geresnis civilinio proceso tikslų ir pamatinių socialinio civilinio proceso idėjų įgyvendinimas (Laužikas, 2003, 206–207). Manytina, kad tokio kooperavimosi (bendradarbiavimo) principą reikėtų įtvirtinti ir Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso Pirmame skyriuje, reglamentuojančiame baudžiamojo proceso paskirtį ir pagrindines taisykles. Čia įstatymų leidėjui siūlytina į teismo ir kitų byloje dalyvaujančių pareigūnų bendradarbiavimą žvelgti ne kaip į šių subjektų teisę (kaip,

¹ Bendradarbiauti – kartu su kitais dirbti.

beje, šiandien tai yra suprantama), o kaip į pareigą. Autoriaus nuomone, tik įgyvendinant bendradarbiavimo idėją baudžiamajame procese yra įmanomas ir aktyvus teismo bei kitų nusikalstamų veikų tyrime dalyvaujančių subjektų idėjos įgyvendinimas. Žinoma, žvelgiant iš kitos pusės, negalima sukurti galimybių klestėti chaotiškam bendradarbiavimui bei bendradarbiavimui tik pagal kurio nors vieno tyrime dalyvaujančio subjekto valią ir norus. Vadinasi, bendradarbiavimą turi būti tiek, kiek tai leidžia teisės normos, o peržengus nustatytą ribą atitinkamai turi kilti klausimas dėl atitinkamų procesinių veiksnių neteisėtumo ir konkretaus (ar kelių konkrečių) subjektų šališkumo konkrečioje byloje.

Tyrimo rezultatai: prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo formos

Nors prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimui trūksta tam tikro aiškaus teisinio

1 pav. Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo inicijavimo palyginimas

Atlikto tyrimo rezultatai prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo inicijavimo aspektu rodo, kad nors ikiteisminio tyrimo pareigūnai ir dažniau kreipiasi į tyrimą kontroliuojančius prokurorus dėl ikiteisminio tyrimo atlikimo byloje, vis dėlto, anot prokurorų, dažniausiai toks kreipimasis į juos yra sąlygotas kompetencijos trūkumo ir nesugebėjimo patiems savarankiškai atlikti net ir pačių elementariausių procesinių veiksnių. Prokurorų teigimu, tyrėjai neretai tiesiog naudojami prokurorams suteikta tyrimo kontrolės ir organizavimo pareiga, tuo pagrindu kiekvienu paprastu klausimu kreipiasi į prokurorą bei laukia prokuroro nuomonės ar nurodymo patys vengdami prisiimti tyrimo našta.

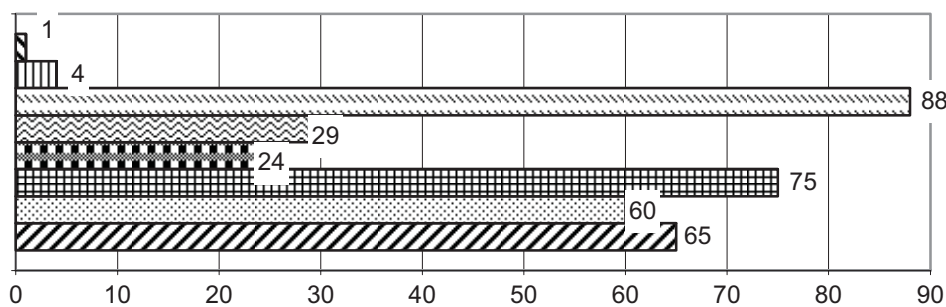
Nagrinėjant prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo formas atkreiptinas dėmesys į tai, kad mokslinėje literatūroje pateiktos minėtos bendradarbiavimo formos nesutampa su realia praktine veikla. Tai akivaizdžiai iliustruoja atlikto

tyrimo rezultatai, išryškinantys dažniausiai praktikoje taikomas prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo formas (žr. 2 pav.), tarp kurių pasigendama dviejų mokslinėje literatūroje išskirtų (Kriminalistikos taktika, 2004, 13; taip pat žr.: Kazlauskas, 1995; taip pat žr.: Ancelis, 1996), tačiau realiai praktikoje netaikomų formų, t. y.:

- ikiteisminio tyrimo pareigūno susipažinimas su bylos medžiaga, kurią turi pats tyrimą atliekantis prokuroras;
- prokuroro susipažinimas su operatyvine medžiaga, kurią turi ikiteisminio tyrimo pareigūnas.

Reikėtų pastebėti tai, jog šios dvi bendradarbiavimo formos ne tik kad yra praktikoje visiškai netaikomos, tačiau netgi abejojama jų buvimo galimybėmis. Anot pareigūnų, šios formos nėra tinkamai reglamentuotos Lietuvos teisinėje bazėje.

² Tyrimo metu anketinės apklausos metodu buvo apklausta 115 Lietuvos prokuratūros pareigūnų.

- ▣ kita
- ▤ prokuroro arba ikiteisminio tyrimo pareigūno atskiras pavedimas kitos vietovės ikiteisminio tyrimo pareigūnui
- ▥ nuolatinis ir reguliarus prokuroro informavimas apie nusikalstamos veikos tyrimo eigą
- ▧ kriminalinės paieškos pareigūnų, atskirų prokurorų privalomų nurodymų (BPK 170 str.) vykdymas
- ▨ tiesioginė ikiteisminio tyrimo pareigūno pagalba prokurorui organizuojant ir atliekant ikiteisminio tyrimo veiksmus
- ▩ nuolatinis keitimasis informacija
- bendras tyrimo veiksmų planavimas byloje
- ▬ bendradarbiavimas priimant sprendimus, rengiant veiksmus, kuriems yra būtina ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartis

2 pav. Dažniausios prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo formos

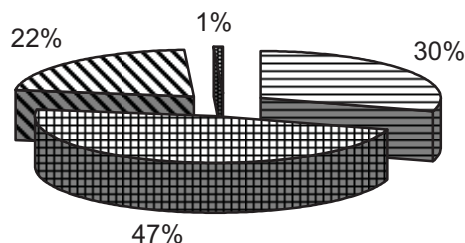
Atlikto tyrimo rezultatai be anksčiau išsakytų pastebėjimų taip pat leidžia teigti, kad apskritai prokurorų ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimas dažniausiai vykdomas dviem formomis:

- nuolat ir reguliariai informuojant prokurorą apie nusikalstamos veikos tyrimo eigą;
- nuolat keičiantis informacija, gauta atliekant tyrimo veiksmus arba atliekant operatyvines paieškos priemones.

Rečiausiai bendradarbiavimas tarp minėtų subjektų pasireiškia prokuroro arba ikiteisminio tyrimo pareigūno atskirais pavedimais kitos vietovės ikiteisminio tyrimo pareigūnui (LR BPK 175 str.).

Taigi galima daryti išvadą, kad prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimas yra pa-

remtas formalia atskaitomybe prokurorui kaip tyrimą kontroliuojančiam, jam vadovaujančiam bei jį organizuojančiam pareigūnui. Kitaip tariant, bendradarbiavimas neatlieka savo tikrosios paskirties – nėra skirtas nusikalstamoms veikoms greitai, išsamiai atskleisti ir įstatymui tinkamai pritaikyti. Šiandien prokuroro ir ikiteisminio tyrimo bendradarbiavimas yra daugiau formalaus požiūriu į atliekamas funkcijas ir pareigas padarinys. Tokią mintį patvirtina ir kita atlikto tyrimo metu gautų rezultatų tendencija – dažniausiai prokurorai su ikiteisminio tyrimo pareigūnais bendradarbiauja neakivaizdžiai, t. y. naudodami ryšio priemones (pavyzdžiui, dažniausiai nurodomas bendravimas telefonu) (žr. 3 pav.):

- ▣ akivaizdžiai
- ▤ neakivaizdžiai
- ▥ raštu
- ▧ kita

3 pav. Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo formos pagal bendradarbiavimo pobūdį

Apibendrinant galima teigti, kad nors prokurorai ir ikiteisminio tyrimo pareigūnai bendradarbiauja,

tačiau šio bendradarbiavimo kokybė neatitinka jai keliamų reikalavimų. Autoriaus nuomone, tai dar labiau

patvirtina būtinybę suteikti principinį statusą šiam baudžiamojo proceso institutui ir kriminalistikos taktikos elementui.

Išvados

1. Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimui skiriama per mažai dėmesio tiek kriminalistikos moksle, tiek ir baudžiamajame procese.
2. Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimui yra būdingas formalumas, kurį galima įvardinti kaip pagrindinę kliūtį siekiant baudžiamojo proceso tikslų ikiteisminio tyrimo metu.
3. Pasigendama teisinio-principinio prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūnų bendradarbiavimo įtvirtinimo. Todėl į Lietuvos Respublikos Baudžiamojo proceso kodekso Pirmą skyrių, reglamentuojantį baudžiamojo proceso paskirtį ir pagrindines taisykles, siūlytina įtraukti kooperacijos (bendradarbiavimo) principą, apimančią tam tikra Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka nusikalstamų veikų tyrime dalyvaujančių subjektų tarpusavio bendradarbiavimą, ėmimąsi visų įmanomų priemonių siekiant tinkamo ir greito nusikalstamų veikų išaiškinimo ir jų sėkmingos prevencijos.

Mindaugas Šatas

Forms of cooperation between public prosecutor and preliminary investigators

Summary

The goal of this research is to present the main forms of the co-operation between public prosecutor and preliminary investigators. The author analyzed the main problems of the description's and legal regulations in the Lithuanian Code of Criminal procedure of the co-operation between public prosecutor and preliminary investigators. The description of co-operation between public prosecutor and preliminary investigators is formulating in accordance with the regulations of the tactic of criminalistics. The empirical research submitted problem that public prosecutor's

Literatūra

1. Ancelis, P. (1996). *Ikiteisminio nusikaltimų tyrimo procesinės ir organizacinės problemos*. (Daktaro disertacija. Vilnius, 1996).
2. Burda, R. (2001). *Kriminalistikos taktika*. Vilnius: LTU, 2001.
3. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas (2000). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
4. Gušauskienė, M. (2004). Ikiteisminio tyrimo teisėjas – žmogaus teisių garantas. *Jurisprudencija*, t. 57(49), p. 118–131.
5. Kazlauskas, M. (1995). Teisėsaugos institucijų sąveika ir kriminalinė praktika. *Teisės problemos*. Vilnius, Nr. 2.
6. *Kriminalistikos taktika ir metodika*. (2004). Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
7. Kurapka, E. (2000). Kriminalistikos raidos tendencijos: mokslas ir praktika. *Jurisprudencija: LTU mokslo darbai*. Vilnius, t. 15, p. 120–127.
8. Laužikas, E., Mikelėnas, V., Nekrošius, V. (2003). *Civilinio proceso teisė*. I tomas. Vilnius: Justitia.
9. *Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*. Valskybės žinios. 2002. Nr. 42.
10. Андреев, И. С., Грамович Г. И., Порубов, Н. И. (1997). *Криминалистика*. Москва,
11. Павлов, Н. Е. (1997). Субъекты уголовного процесса. Москва.

are more passive than preliminary investigators in initiative to co-operate. The author takes attention on the necessity to legitimize the principium of the co-operation between public prosecutor and preliminary investigators in the Lithuanian Code of Criminal procedure.

Keywords: Public Prosecutor, Preliminary Investigator, Co-operation, Tactic's of Criminalistic, Investigation, Planning and Organization of Investigation, the Forms of Co-operation.